

спец. 05.15.03 "Открытая разработка месторождений полезных ископаемых" / Осорын Бурэнжаргал; Криворожский ордена Трудового Красного Знамени горный институт – Кривой Рог, 1987. – 22 с.

Osoryn Burenzhargal. Development of methods for transport complex work rhythmicity improvement at open-casts: Abstract of the the thesis on Cand. Sci. (Tech.) degree receiving: speciality. 05.15.03 "Open mining" / Osoryn Burenzhargal; Krivorozhskiy ordena Trudovogo Krasnogo Znameni gornyy institut – Krivoy Rog, 1987. – 22 p.

10. Сергеев И.В. Влияние ритмичности работы предприятия на качество добываемой руды / И.В. Сергеев, Л.Д. Молодцова, Ю.В. Чередниченко // Горный журнал. – 1973 – №10. – С. 13–14.

Sergeyev I.V. Influence of the enterprise's line balance on the quality of mined ore. / I.V. Sergeyev, L.D. Molodcova, Yu.V. Cherednichenko // Gornyy zhurnal. – 1973 – No.10. – P. 13–14.

11. Пивень В.А. Ценовая политика и качество железорудного концентрата / Пивень В. А. // Metallургическая и горнорудная промышленность. – 2003. – №3. – С. 118–121.

Piven V.A. Pricing and quality of iron ore concentrate / Piven V.A. // Metallurgical and Mining Industry. – 2003. – No.3. – P. 118–121.

Рассмотрена ритмичность работы горнотранспортного комплекса, как фактора, влияющего на колебания содержания железа в руде. Рассмотрены факторы, влияющие на ритмичность работы горнотранспортного комплекса. Предложены мероприятия по улучшению ритмичности работы горнотранспортного комплекса и снижению себестоимости концентрата.

Ключевые слова: себестоимость, железная руда, железорудный концентрат, ритмичность

Work rhythmicity of transport infrastructure of ore-dressing and processing enterprise as a factor of affection on the iron content fluctuations of iron ore is examined. Factors that influence on the work rhythmicity of transport infrastructure of ore-dressing and processing enterprise are analyzed. Measures of concentrate cost value reduction and of the rhythmicity improvement of the transport infrastructure work are represented.

Keywords: cost value, iron ore, iron-ore concentrate, rhythmicity

Рекомендовано до публікації докт. екон. наук О.Г. Вагоновою. Дана надходження рукопису 04.02.11

УДК 330.015:330.105

**І.М. Пістунів, д-р техн. наук, проф.,
О.П. Антонюк**

Державний вищий навчальний заклад „Національний гірничий університет”, м. Дніпропетровськ, Україна,
e-mail: antonyukok@gmail.com

ВИТРАТИ НА ЛІКУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ М. КРИВИЙ РІГ ЯК СКЛАДОВА ПЛАТЕЖУ „ЗБІР ЗА ЗАБРУДНЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА“

**I.M. Pistunov, Dr. Sci. (Tech.), Professor,
O.P. Antoniuk**

State Higher Educational Institution “National Mining University”, Dnipropetrovsk, Ukraine,
e-mail: antonyukok@gmail.com

TREATMENT EXPENSES OF THE KRYVYI RIH POPULATION AS A PAYMENT COMPONENT OF „ENVIRONMENTAL POLLUTION CHARGE“

Наведено перелік підприємств – основних забруднювачів навколишнього природного середовища в місті Кривий Ріг. Розраховано податкові платежі „Збір за забруднення природного навколишнього природного середовища“ за 1991–2009 роки, визначено відсоток екологічного податку, який необхідно спрямувати на медичне обслуговування людей, які захворіли внаслідок забруднення навколишнього середовища м. Кривого Рогу. Проаналізовано податкове законодавство в області охорони навколишнього природного середовища, визначено основні етапи змін законодавства щодо стягнення екологічних платежів.

Ключові слова: екологічний податок, навколишнє середовище, забруднювачі, еколого-економічний експеримент

Вступ. Місто Кривий Ріг, в якому живе майже 700 тисяч чоловік, це фактично гігантський майданчик, де працюють і складають відходи свого виробництва п'ять гірничо-збагачувальних комбінатів, величезні металургійний і коксохімічний заводи, майже

80 шахт. Аналогів такої промислової агломерації немає ні в країнах СНД, ні в Європі.

Усього по місту налічується понад 5 тисяч джерел забруднення атмосферного повітря.

У попередній роботі [3] відзначалося, що рівень захворюваності населення у м. Кривий Ріг пропорційний обсягу скидів у річки Саксагань та Інгулець.

Основною причиною низької ефективності медичної і фармацевтичної допомоги, що надається в умовах стаціонару, є недофінансування галузі охорони здоров'я. Одним із джерел фінансування медичних закладів мають бути відрахування з екологічного податку пропорційно кількості викидів забруднюючих речовин підприємствами міста.

Постановка задачі. Розрахувати, згідно принципу „забруднювач – платить“, яку частку екологічного податку необхідно спрямувати на відшкодування вартості лікування населення Кривого Рогу, що захворіло внаслідок забруднення навколишнього природного середовища міста Кривого Рогу.

Результати. З 2000 по 2010 рік у місті Кривий Ріг діяла Програма виходу міста з екологічної кризи, яка затверджена рішенням обласної ради від 31.03.2000 №210-10/XXIII та погоджена міською радою (рішення від 26.01.2000 №338) для реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Основним джерелом фінансування Програми визначено кошти фондів охорони навколишнього природного середовища всіх рівнів за рахунок надходження платежів від збору за забруднення навколишнього природного середовища, що сплачують підприємства міста, інші бюджетні кошти, у т.ч. з Державного бюджету за державними програмами та власні кошти підприємств [1]. Пріоритетними на 2010 рік визначались заходи Програми виходу міста з екологічної кризи, направлені на вирішення питань з поліпшення стану атмосферного повітря, поверхневих, підземних вод, ліквідації підтоплення, іншого забруднення навколишнього середовища та охорони довкілля. За 2010 рік на виконання в місті природоохоронних заходів залучено власних коштів підприємств – майже 115,1 млн грн, у т.ч.:

- у сфері поводження з відходами, на захист від забруднення довкілля промисловими та побутовими відходами – близько 70,5 млн грн;
- у сфері охорони атмосферного повітря – 26,6 млн грн;
- у сфері охорони водного середовища – 17,7 млн грн;
- у сфері охорони ґрунтів – 0,3 млн грн.

2010 рік був завершальним роком дії Програми виходу з екологічної кризи м. Кривого Рогу, що забезпечувала конституційні права населення міста на безпечне для життя і здоров'я довкілля, якою передбачено виконання першочергових природоохоронних заходів, спрямованих на запобігання негативному впливу та ліквідацію наслідків діяльності підприємств, ведення належного контролю за станом довкілля і спостереження за його зміною.

Стан здоров'я населення залежить від багатьох чинників, найважливішими з яких є економічні, екологічні та генетичні. Погіршення економічного стану в країні та зростаюче забруднення довкілля призводять до підвищення рівня захворюваності населення, а це впливає на демографічні та економічні процеси. У структурі загальної захворюваності населення щораз помітнішими стають хвороби, у виникненні яких провідна роль належить екологічним чинникам,

пов'язаним із порушенням та небезпечним забрудненням природного середовища [2].

Зі вступом у силу 16 лютого 2005 року Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, Україна приєдналась до цієї угоди. Програма передбачає забезпечення дієвої системи державного та суспільного контролю за діяльністю підприємств-забруднювачів, упровадження принципу – „забруднювач – платить“, широке впровадження природоохоронних заходів. Цей принцип було враховано ще в Законі України „Про охорону навколишнього природного середовища“ [4] та розроблено відповідну методичку „Про затвердження Порядку встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища і стягнення цього збору“ від 01.03.99 [5]. З 2010 року економічні відносини у сфері природокористування регулюються розділом VIII „Екологічний податок“ бюджетного кодексу України [6].

Величина цих витрат визначається видатками на компенсацію негативних наслідків впливу забруднення на людей та різні об'єкти. Такі витрати являють собою суму витрат на:

- медичне обслуговування людей, які захворіли внаслідок забруднення навколишнього середовища;
- компенсацію втрат чистої продукції через зниження продуктивності праці, а також невиходів працюючих на роботу внаслідок впливу забруднення навколишнього середовища на населення;
- додаткові послуги комунально-побутового господарства через забруднення навколишнього середовища;
- компенсацію кількісних і якісних витрат продукції у зв'язку зі зниженням продуктивності земельних, лісових, водних та інших ресурсів через забруднення середовища;
- компенсацію втрат промислової продукції через вплив забруднення на основні фонди.

Особливої шкоди природному середовищу завдає розвитком екологічно шкідливих виробництв в умовах залишкового принципу матеріального і фінансового забезпечення будівництва та введення в дію природоохоронних об'єктів.

Але згідно частини першої статті 69 Закону України „Про охорону навколишнього природного середовища“: „Платежі за скиди забруднюючих речовин у поверхневі води, територіальні та внутрішні морські води, а також підземні горизонти компенсують економічні збитки від негативного впливу забруднених вод на здоров'я людей...“, а також „Шкода, заподіяна внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, підлягає компенсації в повному обсязі“ [4].

За попередніми даними Криворізького відділу охорони навколишнього природного середовища викиди забруднюючих речовин у повітря за 2010 рік становили 384,2 тис. тонн. Основні підприємства-забруднювачі атмосферного повітря за 2010 рік:

1. ВАТ „АрселорМіттал Кривий Ріг“ – 311,7 тис т.;
2. ВАТ „ПівдГЗК“ – 46,9 тис т.;
3. ВАТ „ПівнГЗК“ – 16,5 тис т.;

4. ВАТ „ЦГЗК“ – 3,3 тис т.;
5. ВАТ „ІнГЗК“ – 2,5 тис т.;
6. ПАТ „ХайдельбергЦемент Україна“ – 2,7 тис т.

Було проаналізовано законодавство України про компенсацію збитків, нанесених природному середовищу внаслідок негативного впливу діяльності промислових підприємств міста, що забезпечує конституційні права населення міста на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Підсумовано податкові платежі „Збору за забруднення природного навколишнього природного середовища“, що надійшли до бюджету м. Кривий Ріг за 1991–2009 роки від промислових та гірничо – видобувних підприємств – найбільших забруднювачів природного середовища м. Кривого Рогу:

1991 – 5 783 025 крб.;	1992 – 11 537 906,93 крб.;
1993 – 138 637 906,8 крб.;	1994 – 2 147 937 786 крб.;
1995 – 1 129 789 997 крб.;	1996 – 8 437 906,97 грн;
1997 – 1 737 946,64 грн;	1998 – 12 137 906,65 грн;
1999 – 21 417 406,23 грн;	2000 – 41 137 906,77 грн;
2001 – 53 137 906,96 грн;	2002 – 82 549 033,98 грн;
2003 – 85 757 142,86 грн;	2004 – 93 857 142,86 грн;
2005 – 106 618 571,4 грн;	2006 – 124 971 428,6 грн;
2007 – 191 712 857,1 грн;	2008 – 241 317 142,9 грн;
2009 – 217 142 857,1 грн;	2010 – 266 428 571,4 грн.

Правове становлення економічних механізмів природоохоронної діяльності та природокористування здійснюється поряд із становленням і розвитком екологічного законодавства, системи управління природоохоронною діяльністю та природокористуванням. Цей процес сьогодні ще не завершений і не досяг рівня світових та європейських вимог. Законотворчий та нормативно-правовий процес залежить від реалізації державної екологічної політики, її пріоритетів та напрямів. Законодавчо визначені структура і зміст економічних механізмів охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування, але нормативно-правова база забезпечення ефективності дієдатності цих положень ще недосконала і потребує розвитку, особливо в частині фінансового та стимулюючого механізмів. Законотворчий процес економічного відшкодування збитків, нанесених здоров'ю людей та природному середовищу, від викидів та скидів забруднюючих речовин пройшов декілька етапів (стадій). У 1991–1992рр. – перехід від безкоштовного використання та забруднення природних ресурсів, початок створення законодавчої бази. Одним із перших еколого-економічних інструментів природоохоронної діяльності став механізм сплати за забруднення навколишнього природного середовища, впроваджений постановою Кабінету Міністрів України від 13 січня 1992 року № 18 „Про затвердження Порядку визначення плати і справляння платежів за забруднення навколишнього природного середовища ...“. Враховуючи кризовий стан економіки, розмір платежів за викиди й скиди забруднюючих речовин і розміщення відходів, які віднесено на витрати виробництва, що стягувалися з підприємств, організацій та установ, не перевищував 5% загальної суми оподаткованого доходу (прибутку) у звітному році.

Проведення у 1996 – 1999 рр. роботи, спрямованої на вдосконалення порядку встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища, і внесення доцільних пропозицій Кабінетові Міністрів України. Враховуючи отриманий досвід у проведенні збору за забруднення навколишнього природного середовища, було затверджено нову редакцію „Порядку встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища і стягнення цього збору“ від 1.03.1999 р. №303[5]. Характерною рисою цього Порядку було спрощення системи платежів, зменшено перелік ставок плати за викиди у повітря та скиди у водне середовище.

У 1993–1997рр. – недостатньо ефективно працює механізм реалізації Закону України „Про охорону навколишнього природного середовища“. Контроль за стягненням податкових платежів покладено на Міністерство охорони навколишнього природного середовища. Пільгове податкове навантаження накладається на збиткові підприємства.

Відповідно до розпорядження Президента України від 11 червня 1997 року № 235 та постанови Кабінету Міністрів України від 28 квітня 1999 року №715 у найбільш екологічно навантажених містах держави проводився еколого-економічний експеримент для виведення їх з екологічної кризи, у тому числі і в м. Кривому Розі [7]. Умовами експерименту було передбачено стовідсоткове повернення коштів, що надходять до фондів охорони навколишнього природного середовища усіх рівнів, на виконання природоохоронних заходів. Підтримка держави в цих питаннях сприяла активізації роботи з підприємствами-забруднювачами щодо своєчасності та повноти надходжень збору за забруднення довкілля в місті, обсяги яких зросли з початку дії експерименту майже в 11 разів. Це надзвичайно позитивно вплинуло на темпи впровадження важливих природоохоронних заходів. Реалізація заходів щодо захисту водного басейну позитивно вплинула на стан водних ресурсів. Так, у Кривбасі обсяг забруднених стічних вод, скинутих у поверхневі водойми в 2003 році, у порівнянні з 1999 роком, зменшився на 1,4 млн м³. Введення в експлуатацію споруд глибокої доочистки дозволило втричі скоротити обсяги скидів високомінералізованих шахтних вод у річку Саксагань. Зменшилась податкова заборгованість та збільшились поточні надходження до бюджету в 1,76 рази.

Для вирішення медичних та екологічних проблем, враховуючи позитивний досвід проведення еколого-економічного експерименту в частині концентрації та залучення коштів бюджетів усіх рівнів, необхідно обласній державній адміністрації проводити роботу з органами виконавчої влади щодо поширення його дії, що дозволило б повернути кошти, що надходять від області до бюджету України за рахунок „Збору за забруднення навколишнього природного середовища“, у повному обсязі спрямувати їх на вирішення екологічних та медичних проблем.

За понадлімітні викиди і скиди забруднюючих речовин і розміщення відходів, понад ГДВ та ГДС, встановлено штрафні платежі – підвищений розмір плати, порівняно з базовими нормативами плати (K_n – коефіцієнт кратності плати за понадлімітні скиди забруднюючих речовин було встановлено в межах від 1 до 5 разів). З 2005 року $K_n = 10$.

У 2007 році було надано субвенцію з державного бюджету обласному бюджету Дніпропетровської області на підготовку та проведення експерименту з впровадження екологічного коефіцієнта у сфері охорони здоров'я [8].

Із введенням у дію в 2011 році нового Податкового Кодексу України, стягується екологічний податок, що регулює економічні відносини в галузі природокористування. Кошти від екологічного податку (за винятком тих, що збираються за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк) зараховуються до державного і місцевих бюджетів згідно з Бюджетним кодексом України.

Відповідно до Закону України „Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України“ [9] встановлено такий розподіл коштів екологічного податку (крім податку, що збирається за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк):

1) до спеціального фонду державного бюджету: у 2011–2012 рр. – 30%; у 2013 р. – 53%, з них 33% із спрямуванням на фінансове забезпечення виключно цільових проектів екологічної модернізації підприємств у межах сум сплаченого ними екологічного податку в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України; з 2014 р. – 65%, з них 50% із спрямуванням на фінансове забезпечення виключно цільових проектів екологічної модернізації підприємств у межах сум сплаченого ними екологічного податку в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

2) до спеціального фонду місцевих бюджетів: у 2011–2012 рр. – 70%, у тому числі: до сільських, селищних, міських бюджетів – 50%, обласних бюджетів та бюджету Автономної Республіки Крим – 20%, бюджетів міст Києва та Севастополя – 70%; у 2013р. – 47%, у тому числі: до сільських, селищних, міських бюджетів – 33,5%, обласних бюджетів та бюджету Автономної Республіки Крим – 13,5%, бюджетів міст Києва та Севастополя – 47%; з 2014 року – 35 % [9].

Для м. Кривий Ріг з обласного бюджету надходило тільки 10% видатків у 2000–2008 рр., 20% у 2009–2012 рр., що означає, реальну частку видатків у розмірі для 2011–2012 – 14%, 2013 – 9,4% і т.д. Це означає, що обсяг виплачених областю і м. Кривий Ріг податків буде постійно збільшуватися, а видатки – зменшуватися! Тому турботу про піклування щодо ліку-

вання екологозалежних хвороб населення потрібно вже сьогодні покласти на державу!

Інститутом проблем природокористування та екології НАН України було розроблено методику визначення еколого-економічного коефіцієнта для встановлення витрат місцевих рад на охорону здоров'я населення міст обласного підпорядкування і сільських районів Дніпропетровської області згідно екологічного навантаження [10]. Але він визначає лише розподіл виділеної суми субвенції, не враховуючи фактичних потреб на охорону здоров'я мешканців населеного пункту.

Сутність збитків від погіршення здоров'я населення полягає в недовиробництві національного прибутку через втрати робочого часу, додаткові витрати на медичне обслуговування, на виплату за листом непрацездатності і пенсій тощо.

На рисунку наведено обсяги державного фінансування з бюджету Кривого Рогу на охорону здоров'я та фактичні витрати на лікування екологозалежних хворих за 2000–2010 роки [2].

Із даних, наведених на рисунку, видно, що має місце недофінансування вартості лікування екологозалежних хвороб населення з коштів міського бюджету м. Кривого Рогу, спрямованих на охорону здоров'я, що робить неможливим надання якісних медичних послуг у необхідному обсязі. Один із принципів, який покладено в основу системи охорони здоров'я країн Європи, це підвищення якості медичної допомоги. У Люблянській хартії з реформування охорони здоров'я зазначається, що „будь-яка реформа охорони здоров'я повинна мати за мету (а також включати чітко розроблену стратегію досягнення цієї мети) безперервне покращення якості медичної допомоги та підвищення її ефективності“. Питання якості та ефективності медичної допомоги має суттєве значення для охорони здоров'я населення України. Досягнення оптимальної якості та максимальної ефективності медичної допомоги населенню включає багато складників, а серед них важливими є: гарантії економічної підтримки розвитку галузі, забезпечення правових механізмів взаємодії суб'єктів охорони здоров'я.

Для визначення обсягу екологічного податку, який необхідно спрямувати на медичне обслуговування населення м. Кривий Ріг, яке захворіло внаслідок забруднення навколишнього середовища, порівняно загальну вартість лікування населення та видатки міського бюджету м. Кривого Рогу на охорону здоров'я пропорційно кількості екологічно хворих (таблиця). Фактичну потребу у фінансуванні вартості лікування екологозалежних хвороб населення визначено на основі затверджених галузевих уніфікованих стандартів медичних технологій, які є офіційним правовим документом гарантованості обсягів і видів медичної допомоги хворим, служать захистом прав пацієнта та принципів рівноправності при отриманні медичної допомоги.

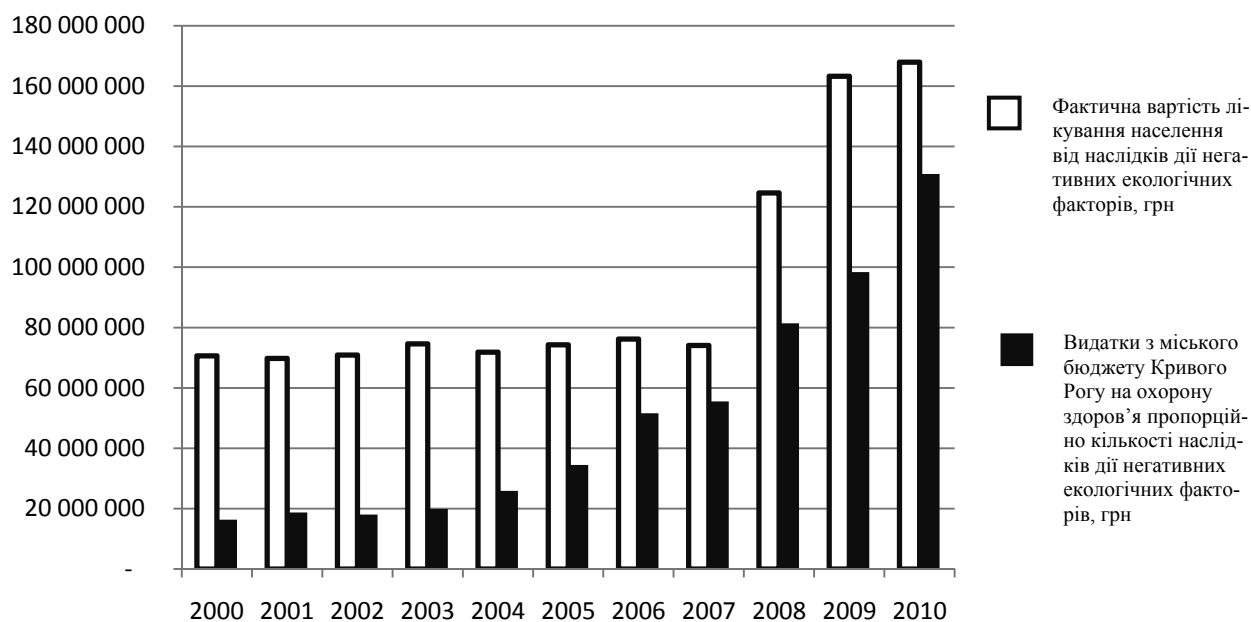

Рис. Порівняння обсягу фактичних витрат на лікування населення та асигнувань на охорону здоров'я з міського бюджету м. Кривий Ріг

Таблиця

Розрахунок обсягу недофінансування вартості лікування екологозалежних хвороб населення м. Кривий Ріг

Роки	Збір за забруднення навколишнього природного середовища м. Кривий Ріг, грн	Фактична потреба у фінансування вартості лікування екологозалежних хвороб населення, грн	Реальні видатки з міського бюджету м. Кривий Ріг на охорону здоров'я, грн	Обсяг недофінансування вартості лікування екологозалежних хвороб населення, грн
2000	49 137 906,77	70 666 624	16 345 028	54 321 595,56
2001	53 137 906,96	69 807 618	18 706 883	51 100 735,44
2002	82 549 033,98	70 901 458	18 024 532	52 876 926,39
2003	96 161 000,00	74 645 868	19 872 483	54 773 384,60
2004	93 857 142,86	71 858 623	25 864 054	45 994 569,41
2005	106 618 571,43	74 286 218	34 469 838	39 816 379,83
2006	124 971 428,57	76 185 534	51 614 774	24 570 759,39
2007	191 712 857,14	74 114 666	55 519 819	18 594 847,35
2008	241 317 142,86	124 607 316	81 430 681	43 176 635,28
2009	257 142 857,14	163 319 743	98 363 197	64 956 545,52
2010	266 428 571,43	167 977 000	130 875 859	37 101 141,47

Різницю недофінансування вартості лікування екологозалежних хвороб населення, представлену в останньому стовпці, пропонується покривати за рахунок коштів екологічного податку з державного бюджету. Це відповідає екологічній політиці сьогодення, бо під час перебування у м. Кривому Розі Міністр охорони навколишнього природного середовища України Василь Джарти наголосив, що сьогодні необхідно намагатися не стільки порушувати кримінальні справи та штрафувати порушників, а більш ефективно застосовувати дії, які вже намагається впроваджувати податкова інспекція [11].

З рисунку та таблиці видно, що існує постійний розрив між загальною вартістю лікування екологозалежних хвороб населення та бюджетним фінансуванням закладів охорони здоров'я в м. Кривий Ріг.

Висновки. У результаті проведених досліджень можна зробити наступні висновки:

1. Податкова система України вдосконалюється, визначаються нові пропорції розподілу екологічного податку.

2. З 1992 р. в Україні затверджено принцип відшкодування збитків від забруднення природних ресурсів.

3. З прийняттям у 2011 р. Податкового Кодексу України впроваджено екологічний податок за використання та забруднення навколишнього природного середовища.

4. Розподіл коштів екологічного податку здійснюється Бюджетним Кодексом України.

5. Відповідно принципу „забруднювач – платить“, одним із джерел фінансування медичних закладів мають бути відрахування з екологічного податку пропорційно кількості викидів забруднюючих речовин підприємствами міста (близько 20 %).

6. У подальших дослідженнях потрібно визначити характер залежності між відсотком відрахування з екологічного податку на охорону здоров'я населення м. Кривого Рогу та обсягом викидів забруднюючих речовин підприємствами міста.

Список літератури / References

1. *Офіційний сайт міста Кривого Рогу та Криворізького міського виконавчого комітету* – Програма виходу міста Кривого Рогу з екологічної кризи / Україна, Криворізька міська рада, Дніпропетровська область [Електронний ресурс] // Затверджена рішенням обласної ради від 31.03.2000 № 210-10/XXIII та погоджена міською радою (рішення від 26.01.2000 № 338) – Режим доступу до прог.: <http://www.kryvyrih.dp.ua/ua/st/pg/191109470122938>.

The official site of Kryvyi Rih city and Kryvyi Rih Municipal Executive Committee – The Program of Krivyi Rihs city ecological crisis exit / Ukraine, Krivyi Rih City Council, Dnipropetrovsk region [electronic resource] // Approved by the Regional Council decision dated 31 March 2000. No. 210-10/XXIII and agreed by the City Council (the decision dated 26 January 2000 No. 338) – Program access mode: <http://www.kryvyrih.dp.ua/ua/st/pg/191109470122938>.

2. *Гнатейко О.З.* Екогенетичні аспекти патології людини, спричиненої впливом шкідливих факторів зовнішнього середовища / Гнатейко О.З., Лук'яненко Н.С., Інститут спадкової патології АМН України // *Здоров'я ребенка* – Л.: – 2007 – 6. – С. 37.

Hnateiko O.Z. Ecogenetic aspects of human pathology caused by influence of harmful environmental factors / Hnateiko O.Z., Lukianenko N.S., Instytut spadkovoї patolohii AMN Ukrainy // *Zdorovyе rebenka* – Lviv – 2007 – 6. – P. 37.

3. *Пістунів І.М.* Аналіз захворюваності населення в м. Кривий Ріг, спричиненої екологічними факторами, та розрахунок витрат на лікування / Пістунів І.М., Антонюк О.П. – Дн.: Науковий вісник НГУ – 2011 – No.1 – С. 107–112.

Pistunov I.M. Analysis of Kryvyi Rig population illness caused by ecological factors and medical treatment expense estimation / Pistunov I.M., Antoniuk O.P. – Dn.: Scientific Bulletin of NMU – 2011 – No.1 – P. 107–112.

4. *Закон України „Про охорону навколишнього природного середовища“* / Відомості Верховної Ради України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 1991, №41 – С. 546 – (Бібліотека офіційних видань).

The Law of Ukraine “On Environmental Protection” / Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Official Publication – K.: Parliamentary publishing, 1991, No.41 – P. 546– (Official Publications Library).

5. *Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища і стягнення цього збору“* від 1 березня 1999. – № 303 // *Голос України*. – Офіц. вид. – К.: Голос України від 04.12.2010 – № 229–230.

The resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “About approval of the establishment of standards of pollution of the environment and collecting the fee” dated 1 March 1999. – No.303 // *Holos Ukrainy*. – Official Publication. – K.: Holos Ukrainy dated 04 December 2010 – No. 229–230.

6. *Бюджетний кодекс України* / Відомості Верховної Ради України (ВВР) – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2010, № 50–51. – С. 572 – (Бібліотека офіційних видань).

Budget Code of Ukraine / Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) – Official Publication. – K.: Parliamentary publishing, 2010, No.50–51. – P. 572 – (Official Publications Library).

7. *Постанова Кабінету Міністрів України „Про проведення еколого-економічного експерименту в містах Кривий Ріг, Дніпродзержинськ, Маріуполь і Запоріжжя“* від 28 квітня 1999 р. №715. – К.: – Офіційний вісник України від 14.05.1999. – №17, – С. 118

The resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “About ecological and economic experiment in Kryvyi Rih, Dnipropetrovsk, Mariupol and Kiev cities” dated 28 April 1999 – No.715. – K.: – Ofitsiyniy visnyk Ukrainy dated 14 May 1999 – No.17. – P. 118.

8. *Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження порядку використання у 2007 році субвенцій з державного бюджету обласному бюджету Дніпропетровської області на підготовку та проведення експерименту з впровадження екологічного експерименту у сфері охорони здоров'я“* від 4 квітня 2007 року № 598 / Відомості Верховної Ради України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2007, № 41–С.546– (Бібліотека офіційних видань).

The resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “About approval of the use of State Budget subventions to Regional Dnipropetrovska Oblast Budget in 2007 to carry out inculcation of ecological experiment in health care” dated 4 April 2007 No.598 / Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Official Publication. – K.: Parliamentary publishing, 2007, No.41. – P. 546– (Official Publications Library).

9. *Закон України „Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України“* / Верховна Рада України від 23.12.2010 № 2856-VI // *Голос України* від 04.12.2010. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во. – 2010. – №229–230 – (Бібліотека офіційних видань).

The Law of Ukraine “About amendments to the Budget Code of Ukraine and other legislative acts of

Ukraine” Parliament of Ukraine dated 23 December 2010 No.2856-VI / Holos Ukrainy dated 04.12.2010. – Official Publication. – K.: Parliamentary publishing. – 2010. – No.229–230 – (Official Publications Library).

10. *Методика визначення еколого-економічного коефіцієнта для встановлення витрат місцевих рад на охорону здоров'я населення міст обласного підпорядкування і сільських районів Дніпропетровської області /* Національна академія наук України, Інститут проблем природокористування та екології – м. Дніпропетровськ, 2007 р.

The Methodology of determination of environmental and economic coefficient for estimation of expenses of local councils on health care in regional subordination towns and rural areas of Dnipropetrovsk region / National Academy of Sciences of Ukraine, Instytut problem pryrodokorystuvannia ta ekolohii – Dnipropetrovsk. – 2007.

11. *Офіційний сайт Дніпропетровської обласної державної адміністрації –* Дніпропетровська область, Новини регіону [Електронний ресурс] – Режим доступу до даних: <http://adm.dp.ua/OBLADM/obl dp.nsf/archive/3E2AEC730D59F164C225730E00473948?opendocument>

The official site of Dnepropetrovsk Regional State Administration – Dnipropetrovska oblast, News of the region [electronic resource] – Access mode to the data: <http://adm.dp.ua/OBLADM/obl dp.nsf/archive/3E2AEC730D59F164C225730E00473948?opendocument>

Приведен перечень предприятий – основных загрязнителей окружающей природной среды в городе Кривой Рог. Рассчитаны налоговые платежи „Сбор за загрязнение природной окружающей естественной среды“ за 1991–2009 годы, определен процент экологического налога, который необходимо направить на медицинское обслуживание людей, которые заболели в результате загрязнения окружающей среды г. Кривого Рога. Проанализировано налоговое законодательство в области охраны окружающей природной среды, определены основные этапы изменения законодательства по взысканию экологических платежей.

Ключевые слова: *экологический налог, окружающая среда, загрязнители, эколого-экономический эксперимент*

The list of the enterprises being the major contaminants of the Kryvyi Rih city environment is provided. Tax payments of “Charge for pollution of a natural environmenting habitat” for 1991–2009 and percent of the ecological tax which is necessary to direct on health services of people who were ill as a result of environmental pollution of Kryvyi Rih are calculated. The tax laws in the branch of protection of the environment are analyzed; the basic stages of changing of tax law of ecological payments’ collecting are defined.

Keywords: *ecological tax, environment, pollution, an ecologic-economic experiment*

Рекомендовано до публікації докт. екон. наук П.І. Пономаренком. Дана надходження рукопису 09.01.11

УДК 504.062

О.С. Лопатіна

Державний вищий навчальний заклад „Національний гірничий університет“, м. Дніпропетровськ, Україна,
e-mail: lop_vip@mail.ru

СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ У ПРИМОРСЬКИХ РЕГІОНАХ

O.S. Lopatina

State Higher Educational Institution “National Mining University”,
Dnipropetrovsk, Ukraine, e-mail: lop_vip@mail.ru

SPECIFIC OF FUNCTIONING OF INDUSTRIAL OBJECTS IN MARITIME REGIONS

Розглянуто проблему ефективного використання природних ресурсів в Україні. Досліджено весь комплекс рекреаційних природних ресурсів, рекреаційної діяльності та визначено головні еколого-економічні проблеми на рекреаційних територіях. Проаналізовано специфіку Азовського моря та географічні особливості степового регіону України. Визначено ефективність еколого-економічних методів на промислових підприємствах та управління природоохороною діяльністю за допомогою наукових досліджень.

Ключові слова: *природокористування, природоохоронна діяльність, рекреаційна діяльність, рекреаційні природні ресурси, екологічний менеджмент, навколишнє середовище*

Актуальність теми. Проблема ефективного використання ресурсів в Україні є однією із найбільш гострих і характерна не тільки для промислових територій, але й рекреаційних, оскільки сьогодні через

відсутність ефективних механізмів екологічного контролю в системі управління промисловими та рекреаційними територіями держава несе величезні збитки і втрачає перспективи економічного зростання на майбутнє. Такий стан особливо небезпечний у галузях, які є базовими для економіки.